

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ในการวิจัยเรื่อง "การปรับตัวของหญิงอาชีพพิเศษคืนถิ่น" นี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการปรับตัวของหญิงที่เคยประกอบอาชีพพิเศษและกลับมาอยู่ในภูมิลำเนาเดิม บริบททางสังคม ครอบครัว และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่ส่งผลให้หญิงเหล่านี้ประกอบอาชีพพิเศษ สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลหรือพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ หมู่บ้านในตำบลหนึ่งของอำเภอในจังหวัดภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Non - Structured Interview) การสัมภาษณ์ในระดับลึก (Indepth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และใช้วิธีการบันทึกข้อมูลภาคสนามโดยการจดบันทึก และได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ ตลอดจนทฤษฎีและแนวคิดที่จะช่วยอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น การศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลใช้เวลาประมาณ 1 ปี สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลนั้น ได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำเสนอ โดยการบรรยายและการอธิบาย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การปรับตัวของหญิงอาชีพพิเศษที่กลับภูมิลำเนา

จากแนวความคิดหรือทฤษฎีการปรับตัวของรอย (The Roy Adaptation Theory) รอยมองว่ามนุษย์เป็นระบบหนึ่ง คือ ระบบชีวิต และเป็นหน่วยเดียว (Unified

whole) ไม่อาจแยกร่างกายและจิตใจออกจากกันได้ ลี้อกระทบ (Stressors) ใดๆ ก็ตามที่เข้ามาสู่ระบบชีวิต จะมีผลกระทบกระเทือนไปทั้งระบบ พฤติกรรม การตอบสนองที่เกิดขึ้นจะเป็นการตอบสนองร่วมของร่างกายและจิตใจและขึ้นอยู่กับชนิด และความรุนแรงของสิ่งที่มากระทบธรรมชาติ และความสามารถในการปรับของบุคคล โดยรอยได้นำความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามหลักการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy needs) มาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจธรรมชาติของคน ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์ต้องปรับตัว เพื่อคงไว้ซึ่งความต้องการพื้นฐานอันเป็นตรรกะที่บ่งชี้ความมั่นคงของชีวิต และเนื่องจากมนุษย์เป็นหน่วยเดียวที่เรียกว่า "Biopsychosocialbeing" ความมั่นคงของชีวิตจึงจะดูได้จากการที่บุคคลจะพึงมีความมั่นคงทางด้านสรีระ ความมั่นคงทางด้านจิตใจ ความมั่นคงทางด้านสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่นคงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม คือ การที่มนุษย์ต้องปรับตัว

การประกอบอาชีพหญิงพิเศษของชุมชนที่ศึกษา จากการศึกษาสาเหตุของการประกอบอาชีพหญิงพิเศษเหล่านี้ พบว่า สาเหตุสำคัญที่เป็นปัจจัยผลักดันให้สตรีเหล่านี้ออกไปประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษก็เพราะ แรงกดดันในชุมชนที่มาจากปัญหาทางธรรมชาติและพฤติกรรมเลียนแบบความต้องการอยากมีอยากได้ในทรัพย์สินเงินทอง และอุปกรณ์เครื่องใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการตอบสนองความต้องการของชีวิต โดยสตรีที่ไปประกอบอาชีพหญิงพิเศษเหล่านี้ และชุมชนยอมรับว่าเป็น "อาชีพ" อย่างหนึ่งที่จะทำให้มีรายได้สูง และสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ และมีเป้าหมายการไปประกอบ "อาชีพ" ระยะเวลาหนึ่งเมื่อสามารถเก็บรวบรวมเงินได้เพียงพอแล้วก็จะกลับคืนสู่ชุมชนเดิม โดยความสำนึกและความผูกพันในท้องถิ่นเดิมของตน แต่โดยลักษณะการประกอบ "อาชีพ" ที่ต้องไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่นที่มีลักษณะสังคมหรือชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนเดิมของตนเอง ทำให้ต้องมีการปรับตัวทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เมื่อเวลาผ่านไปและถึงเวลาที่ความรู้สึกความต้องการกลับสู่ภูมิลำเนาเดิมไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ อันได้แก่ ร่างกายทรุดโทรม วิชาหמדกรณีไปประกอบอาชีพต่างประเทศ เก็บเงินได้เพียงพอแล้ว สตรีเหล่านี้ต้องกลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิม ความคุ้นเคยหรือความเคยชินในลักษณะของการดำรงชีวิตต้องได้รับการปรับตัวอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมหรือชุมชนได้ จากการศึกษาสภาพการปรับตัวทางด้านต่างๆ คือ

การปรับตัวด้านสรีระวิทยา สตรีเหล่านี้ต้องมีการปรับตัวสูงทั้งทางด้านอาหาร และเวลาพักผ่อน แต่ก็สามารถปรับตัวได้ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก เพราะธรรมชาติของมนุษย์ ต้องทำงานในเวลากลางวันและพักผ่อนในเวลากลางคืน การปรับตัวทางด้านนี้จึงเป็นการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ระบบธรรมชาติ

การปรับตัวทางด้านความรู้เกี่ยวกับตัวเอง ซึ่งเป็นการปรับตัวแบบมุ่งที่จะรักษาความมั่นคงทางด้านจิตใจ เป็นความเชื่อและความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง เกี่ยวกับความรู้สึกเชื่อมั่นการมองเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับความเป็นจริง ผลการศึกษาพบว่า สตรีกลุ่มเป้าหมายไม่คิดว่าการประกอบอาชีพของตนเองเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ และชุมชนไม่มีความแตกต่างในการประกอบอาชีพนี้เช่นกัน จึงไม่ทำให้ตนเองรู้สึกด้อย หรือกระทำผิดแต่อย่างใด แต่การประกอบอาชีพของตนเองกลับเป็นการกระทำที่มีคุณค่าเพราะ เป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ทอแทนพระคุณบิดามารดา ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่สมควรได้รับการยกย่อง

การปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ เป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคม เป็นการกระทำตามบทบาทที่สังคมคาดหวังได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาสตรีกลุ่มเป้าหมายได้แสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมทั้งบทบาทในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว บทบาทในการเป็นสมาชิกของชุมชน และการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมในชุมชน โดยสตรีกลุ่มเป้าหมายไม่รู้สึกคับข้องใจหรืออึดอัดใจในการกระทำหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในครอบครัวและชุมชน

การปรับตัวทางด้านการพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน เป็นการปรับตัวโดยมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางสังคมของบุคคล โดยให้ความสำคัญเรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผลการศึกษาสตรีที่ไปประกอบอาชีพหญิงพิเศษมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เป็นที่พึ่งหรือให้ความช่วยเหลือชุมชนได้ทั้งด้านการเงิน และความช่วยเหลืออื่น ๆ

2. เจ๊อนไซและสถานการณ์ทางสังคมและจิตวิทยาในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของหญิงอาชีพพิเศษที่กลับภูมิลำเนา

เจ๊อนไซหรือสถานการณ์ทางสังคมและจิตวิทยาที่สำคัญต่อการเรียนรู้ และมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวของหญิงอาชีพบริการพิเศษที่กลับภูมิลำเนา คือ กระบวนการกล่อมเกลากทางสังคม หรือกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในการปรับตัวทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่ขัดเกลาสมาชิกของสังคม ให้มีพฤติกรรมตามที่สังคมส่วนใหญ่ต้องการนั้น พ่อ แม่ จะใช้วิธีการสอนอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการสอนโดยให้เห็นการกระทำหรือผ่านทาง การแสดงความคิดเห็น เช่น แม่ของฟ้าจะบอกฟ้าอยู่เสมอว่า เราไม่ได้ขอข้าวใครกิน เราไปทำงานหาเงินเพื่อครอบครัวเหมือนคนอื่น ๆ และแม่ของฟ้าก็ดำรงชีวิตทั่วไปเช่นเดียวกับคนอื่นในชุมชน เช่น ไปทำบุญที่วัด เมื่อมีกิจกรรมทางศาสนา ไปร่วมฟังเทศน์ในงานศพของคนในชุมชน ช่วยพัฒนาถนนหนทางในชุมชนเช่นเดียวกับคนอื่น

นอกจากนี้ยังพบว่า ระบบเครือญาติมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้และการปรับตัวทางสังคม เนื่องจากชุมชนที่ศึกษา เป็นชุมชนชนบทสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติและเกือบทุกครอบครัวมีสมาชิกที่ประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษ สมาชิกเหล่านี้จึงมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ไม่มีความรังเกียจซึ่งกันและกัน แต่ตรงข้ามกลับให้กำลังใจซึ่งกันและกัน จึงไม่ทำให้หญิงที่ประกอบอาชีพพิเศษเหล่านี้มีความคับข้องใจในการปรับตัวสามารถปรับตัวให้อยู่ในชุมชนได้อย่างปกติเหมือนบุคคลทั่วไป

ส่วนเจ๊อนไซทางสังคมอีกประการหนึ่ง ที่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางสังคม ของหญิงอาชีพพิเศษ คือ ระบบความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีของชุมชน จากลักษณะของผีที่มีความหลากหลายการสืบทอดความเชื่ออย่างเหนียวแน่น และอิทธิพลของผีในการกำหนดพฤติกรรมของคนในชุมชน เหล่านี้พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพพิเศษของชุมชน กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาความเชื่อเรื่องผีของชุมชนจึงทราบว่า ผีที่ชาวบ้านนับถือมีอยู่หลายผี

คือ ผู้ปู่ย่าตายาย ผู้เจ้าบ้าน ผู้เจ้านาย ผู้เทวดา ผู้เสี้ยววัด ผู้โพง ผู้กระสือ ผู้ปอบ ผู้กะ ผู้ย่าหม้อหนึ่ง และนอกจากความเชื่อเรื่องผีเหล่านี้แล้ว ชุมชนยังมีความเชื่อเรื่อง โชคกลาง และโหราศาสตร์ จากความเชื่อเรื่องผีดังกล่าวจะพบว่า ผีแต่ละผีจะทำหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ปู่ย่าตายาย ทำหน้าที่ดูแลรักษาปกป้องลูกหลาน ผู้ย่าหม้อหนึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงหรือติดต่อกับสิ่งลึกลับ ที่คนธรรมดาไม่สามารถติดต่อกับได้ เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวต่าง ๆ ให้ทราบ ผู้ปอบ ผู้กระสือ ผู้กะ ผีเหล่านี้เป็นผีที่ให้โทษทำให้คนเดือดร้อน จะเห็นว่าสามารถจำแนกผีได้เป็น 2 ประเภท คือ ผีให้คุณ กับผีให้โทษ ดังนั้นเมื่อต้องการให้ผีดีคอยดูแลช่วยเหลือ จึงต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ต่างๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นข้อห้าม ข้อบังคับต่างๆ เช่น ห้ามผิดลูกผิดเมียผู้อื่น ห้ามทะเลาะวิวาทกันในครัวเรือน ต้องนำเครื่องเซ่นไหว้มาบูชาเมื่อถึงกำหนดวันประเพณีต่างๆ ข้อกำหนดและข้อปฏิบัติต่าง ๆ เหล่านี้ถูกนำมาปฏิบัติและถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่งจน กลายเป็นจารีตของชุมชน พิธีกรรมและความเชื่อเรื่องผีที่มีมานานจึงหล่อหลอมมาเป็นลักษณะนิสัย ของคนในชุมชนให้เป็นคนรักสงบ ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง ทำให้มีผลต่อระบบการควบคุม สังคม โดยการปกครองที่เชื่อและพร้อมจะปฏิบัติตามผู้ปกครอง ส่วนพิธีกรรมการเลี้ยงผีที่ต้องมีการทำเครื่องเซ่นมาร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดลักษณะ ของการแข่งขันกันเพื่ออวดและแสดงถึงฐานะของแต่ละครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวไหนที่นำ เครื่องเซ่นไหว้มาเยอะจะได้รับการนิยมชมชอบจากสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นผลให้เกิดความอยากมี หน้าที่ในสังคม ต้องการให้สังคมยกย่อง และอาจกล่าวได้ว่าเป็นโอกาสที่ทำให้คนในชุมชน แสวงหาแนวทางการหาเงินโดยวิธีการต่างๆ การหันเหชีวิตเข้าสู่อาชีพบริการพิเศษจึงเป็นภาระ ที่ผู้หญิงได้ถูกกำหนดให้ทำหน้าที่เพื่อยกฐานะทางครอบครัวของตนเองตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ผู้หญิงเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบครอบครัว ดังจะเห็นได้จากผู้หญิงในชุมชนแม่น้ำเรือที่ต้องทำงานหนักทั้ง ในไร่ ในนา และงานบ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัว จนมีรูปร่างที่บอบบางแต่เต็มไปด้วยกล้ามเนื้อ โดยสตรีเหล่านี้ยอมรับบทบาทที่สังคมกำหนดให้เช่นนั้นด้วยเหตุผลที่ว่า "ก็ทำต่อกันมา พ่อ แม่ ปู่ ย่า ก็ทำแบบนี้"

จะเห็นว่าความเชื่อเรื่องผีมีความใกล้ชิด และสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน กฎ ข้อห้ามต่างๆ มีเพื่อกำหนดพฤติกรรมของชาวบ้านให้อยู่ใน "ยึด" เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน แต่ข้อห้าม ข้อบังคับต่างๆ ก็มีข้อยกเว้น และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนแสดงความคิดเห็นของการไปประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษที่ว่า "การไปทำอาชีพนี้ไม่ผิดผีหรือ" คำตอบที่ได้คือ "ตอนมันพากันไปทำตอนแรก มันก็ไหว้ผีก่อน บอกผีปู่ย่า ตายาย ว่ามันไปทำงานหาเงิน เพื่อชีวิตของคนในบ้าน พูดยให้ผีเห็นใจ แล้วมันก็ไป เขาถือว่าผีเข้าข้างว่าทำเพื่อครอบครัว เพื่อวงศ์ตระกูลจะได้ร่ำรวย ผีไม่ทำอะไร ได้เงินมาก็ซื้อหมามาเซ่นไหว้ติดสินบนผี"

จากเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะระบบความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชน รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของสมาชิกในชุมชนโดยผ่านตัวแทนที่สำคัญ คือ ครอบครัว และเครือญาติ จึงมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวของชุมชน โดยเฉพาะหญิงอาชีพพิเศษซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ได้คำตอบเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของชุมชนที่ศึกษา ที่โยงไปถึงระบบสังคม วัฒนธรรมของชุมชน เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่ากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจะทำให้เกิดพฤติกรรมรวม โดย ครอบครัวและสถาบันสังคมจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความเชื่อ และการควบคุมพฤติกรรม ตราบใดที่ระบบตรงนี้ยังเข้มแข็งอยู่ก็จะสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนให้อยู่ในกรอบได้ อย่างไรก็ตามผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า การที่บริบทของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้แรงงานในการทำการเกษตรเปลี่ยนเป็นการใช้แรงงานเพื่อรับจ้างทำเพื่อแลก ทำให้ผู้ใช้แรงงานออกไปอยู่นอกกรอบของชุมชนไม่อยู่ในการควบคุมของสังคม ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้อาวุโสที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความเชื่อ หรือผู้นำเองก็มีส่วนสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการค้าประเวณีในชุมชน

จากการค้นพบดังกล่าว การเรียนรู้เรื่องการค้าประเวณีที่นำไปสู่การเดินทางออก จากชุมชน เพื่อประกอบอาชีพค้าประเวณีหรือประกอบอาชีพพิเศษนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏใน สังคมที่คนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีทางสังคมวิทยาการศึกษาของเดอร์ ไคม์ ที่อธิบายว่า มนุษย์อยู่ในโลกของข้อเท็จจริงทางสังคม (Social Facts) ซึ่งอยู่ภาย นอกตัวมนุษย์และเป็นสิ่งที่บังคับรูปแบบพฤติกรรมมนุษย์ เช่น กรณีการตัดสินใจจากการประกอบ อาชีพการเกษตรมาเป็นประกอบอาชีพพิเศษ เพราะสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นตัวบังคับ ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือบุคคลในชุมชน กล่าวคือ โดยความเป็นจริงแล้วปรากฏการณ์ การค้าประเวณี หรือการประกอบอาชีพหญิงพิเศษของเด็กสาวในชุมชนที่ศึกษาเกิดขึ้นภายใต้ "เงื่อนไขทางสังคม" ของการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะความว่างงานในภาคเกษตรผลักดันผู้ หญิงให้ออกจาก "กิจกรรมทางการผลิต" และกลายมาเป็นสินค้าในธุรกิจเรีงรมย์ โดยมีภาค เอกชนและรัฐเป็นตัวจักรสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในขณะที่เดียวกันระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพได้ถูกทำ ลายลง โดยกลไกของตลาดและการแพร่ระบาดของอุดมการณ์บริโภคนิยม ซึ่งทำให้ชุมชนเริ่ม แตกแยก บังเจกชนนิยมเริ่มกลายมาเป็นระบบคุณค่าใหม่ และการแข่งขันกันเพื่อบริโภคสินค้า เช่น ทีวีสี ตู้เย็น สเตริโอ รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ และการปลูกบ้านหลังงามกลายมา เป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ของชุมชน

ภายใต้อุดมการณ์บริโภคนิยมนี้ เด็กสาวรุ่นต่อๆ มาจึงทยอยกันออกไปทำงานหาเงินมา เพื่อรองรับการบริโภค เพื่อความอยู่รอดและเพื่อความมีหน้ามีตามของครอบครัว เพราะภายใต้ อุดมการณ์บริโภคนิยมนี้เอง เงินที่พ่อแม่ได้รับจากการขายบริการของลูกค้าจะถูกนำไปสร้างบ้าน ดึง หลังใหญ่ และรั้วคอนกรีต รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องใช้ภายในบ้านและรถไว้รอด ความทันสมัยของตน เงินที่ได้มาจากการขายบริการทางเพศถูกนำมาใช้เพื่อการบริโภคโดยตรง และมีได้ก่อให้เกิดการลงทุนชนิดใหม่ เพื่อขยายผลผลิต

การประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษของชุมชน จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจอธิบายความ สำคัญที่เป็นเหตุปัจจัยได้ปัจจัยหนึ่งได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยากจน ความเห็นแก่ตัวของพ่อแม่ ระบบคุณค่าที่เปลี่ยนแปลงไป หรือเป็นอุดมการณ์บริโภคนิยมของทั้งหญิงที่ประกอบอาชีพพิเศษ

ครอบครัว หรือสังคมภายนอก อย่างไรก็ตามในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ถึงแม้ชุมชนเริ่มให้ความสนใจกับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และให้บุตรหลานของตนได้เรียนหนังสือต่อจากเกณฑ์ภาคบังคับเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นความต้องการเพื่อที่เด็กๆ จะได้ออกไปจากชุมชน การศึกษาถูกมองว่าเป็นหนทางให้ลูกหลานได้หลุดออกไปพ้นจากความยากจน ไปสู่การทำงานในเมืองและความเป็นเจ้าคนนายคน

การที่ชาวบ้านมองการศึกษาว่าเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับให้บุตรหลานของตนได้หลุดพ้นไปจากระบบการผลิตภาคเกษตร เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะล้มละลายของระบบเศรษฐกิจภาคเกษตรในชนบท และนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึง ระบบการศึกษาที่ถูกกำหนดรูปแบบเนื้อหา และการจัดการจากศูนย์กลาง เป็นระบบที่ไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้เรียน แต่มุ่งให้ความชำนาญและอุดมการณ์ที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ในวิถีชีวิตของชาวชนบท ระบบการศึกษาสมัยใหม่แยกเนื้อหา วิธีคิด วิธีเรียนรู้และปฏิบัติออกจากวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่เสนอรูปแบบชีวิต และวิทยาการแบบตะวันตก ซึ่งมุ่งเน้นความเจริญทางด้านวัตถุ เสนอในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้าน แต่การจัดการศึกษาในประเทศไทยเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาลในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของศูนย์กลาง มิใช่เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคน หรือพัฒนาศักยภาพในลักษณะที่สอดคล้องกับสภาวะวิสัยของท้องถิ่น

การศึกษาของรัฐจึงมุ่งเน้นการสร้าง ความพร้อมที่จะให้ประชาชนเป็น "ลูกจ้าง" หรือผู้ขายแรงงาน และผู้บริโภคนภายในระบบเศรษฐกิจการตลาด และเน้นการทอดทิ้ง การพึ่งตนเอง เพราะการศึกษาแผนใหม่กลายมาเป็นตัวเร่งเร้าวัฒนธรรมบริโภคนิยม ความทันสมัย และการขยายตัวของตลาด ระบบค่านิยมและความเชื่อดั้งเดิมก็สูญสลายไปด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนที่ศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการนับถือผีบรรพบุรุษ เด็กหนุ่มสาวไม่สนใจกับการผี ประเพณีการแต่งงานเปลี่ยนแปลงไป การขยายตัวของวัฒนธรรมบริโภคนิยมโดยผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โทรทัศน์ ทำให้ความต้องการปัจจัยเพื่อบริโภคสูงขึ้น และความต้องการรายได้ที่เป็นตัวเงินก็เพิ่มสูงขึ้น เงินกลายเป็นมาตรฐานของความดี ความงาม และความมีหน้ามีตาทางสังคม จะเห็นได้จากบานประตูหน้าต่าง โบสถ์ของวัดในชุมชนที่มีการสลักชื่อผู้บริจาคส่วน

ใหญ่เป็นรายชื่อของหญิงที่มีอาชีพพิเศษและสามีที่เป็นชาวต่างประเทศ ชาวบ้านถูกบีบบังคับจากสังคม เพื่อให้เกิดความต้องการหาเงินมาซื้อหาครอบครัวปัจจัยเพื่อบริโภคเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการ กู้หนี้ยืมสิน หรือการยอมประพฤติดีศีลธรรมและวัฒนธรรมประเพณีเดิมที่เคยยึดถือมา เพื่อแลก เปลี่ยนกับเงินตราและการสนองความต้องการบริโภค เมื่อการประพฤติดีศีลธรรมประเพณีมีการ ปฏิบัติกันมากขึ้นและมีการรับเอาค่านิยมตะวันตกโดยผ่านทางศูนย์กลางเพิ่มมากขึ้น สิ่งผิดปกติ เหล่านั้นก็เริ่มกลายเป็นความเคยชินและเป็นแบบแผนปฏิบัติสืบต่อมา ชาวบ้านจึงมองการค้า ประเพณีหรืออาชีพบริการพิเศษว่าเป็นเพียง "อาชีพ" อย่างหนึ่งซึ่งทำรายได้ดีและทำให้ครอบครัว สามารถยกระดับฐานะของตนได้อย่างรวดเร็ว อาชีพนี้มีใช้สิ่งที่ผิดศีลธรรมประเพณีแต่กลับกลายเป็น การเสียสละ ซึ่งแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณของลูกสาวที่มุ่งหวังให้พ่อแม่และครอบครัวอยู่ดีกินดี จึงปรากฏในชุมชนให้เห็นเด็กสาวรุ่นต่อ ๆ มาที่ทยอยกันออกไปทำงานประกอบอาชีพหญิงพิเศษ เพื่อหาเงินมารองรับการบริโภคและความอยู่รอดของครอบครัว เมื่อสภาพร่างกายทรุดโทรม ไม่ สามารถประกอบอาชีพได้ก็จะกลับมาอยู่บ้านที่สร้างไว้ และดำเนินชีวิตทั่วไปเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในชุมชน รุ่นแล้วรุ่นเล่าโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับจากครอบครัวและเครือข่าย โดยมิ บริบทของสังคมทางด้านต่างๆ เป็นเงื่อนไขให้สามารถปรับตัวและอยู่รอดในสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการศึกษาสำหรับบุคคลต่าง ๆ รวมถึงองค์กร หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบ อาชีพหญิงบริการพิเศษ เพื่อช่วยเหลือให้เขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากผลการศึกษาจึงสามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ

1.1 กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และใกล้ชิดกับหญิงที่กลับจากการประกอบอาชีพบริการพิเศษในด้านพฤติกรรมและกำลังใจ ดังนั้นในการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ จึงควรให้ความสำคัญกับครอบครัวของหญิงเหล่านี้ด้วย

1.2 ทางด้านการพัฒนาเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาวควรป้องกันมิให้มีการประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษ หรือให้มีจำนวนที่ลดน้อยลง ควรใช้กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นเกราะป้องกันค่านิยมใหม่ โดยเฉพาะสิทธิบริโภคนิยม โดยเฉพาะเป้าหมาย คือ ระดับครอบครัว

1.3 ในการให้ความช่วยเหลือหญิงอาชีพบริการพิเศษขององค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือทางด้านอาชีพแล้วควรให้ความสำคัญในเรื่องของการปรับตัวด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนนั้นมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะพฤติกรรมของคนนั้นเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง การเข้าไปสังเกต สัมภาษณ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ทำให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ ของชุมชนได้ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องระวางมาเป็นพิเศษ ต้องทำตัวให้เข้ากับชุมชน และทำให้ชุมชนยอมรับในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์มากต่อชาวบ้านที่จะได้เรียนรู้ในการวิเคราะห์ปัญหา การหาข้อมูล การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาค่าบริการประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษของชุมชน โดยให้ความสำคัญและเน้นที่ผู้นำชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในเรื่องของการควบคุมทางสังคม เพื่อให้สมาชิกของชุมชนมีพฤติกรรมที่สังคมต้องการได้